

„Csak türelem kell”

Beszélgetés Jász Attilával

– *Melyek voltak az első meghatározó olvasmányélményeid?*

– A magyar népmesék, de ezeket jobban szerettem, ha olvassák nekem elalvás előtt, pedig már tudtam olvasni. Aztán saját magamtól magamnak a *Tom Sawyer*, a *Huckleberry Finn*, a *Május 35*, és természetesen az indián-regények, a Karl May-ok és aztán a Cooper-ek. Mind és sokszor. Ebből már látni lehet, hogy egy mániákus esettel van dolgunk.

– *Mikor kezdted írni?*

– Hatéves koromban, amikor elengedhetetlen volt az iskolában. Anyám minden este gyakorlatoztatott, szerinte nem írtam elég szépen, egy csomószor belealudtam az írásfüzetbe. Kilencévesen aztán nyitottam egy titkos füzetet, amiben a nagyszüleimnél lévő Duna-szigetet lakom be, majd egy rozsdás roncsajtót rendbe rakva megszököm, és elindulok a Duna-delta felé, és azon is messze túl. Ebből akkor is kitalálható lenne, miket olvastam akkor, ha az előbb nem mesélem el.

– *Megmutattad valakinek az írásaidat?*

– Meg. De hamar rápacsáltam. Ugyanis közölték őket. Egyetemista koromban (vegyipari!) dalszövegeket írtam (és elő is adtam, mivel nem tudtam hangszerezen játszani), és egy általam nagyon tisztelt ismerős az mondta, ezek nem dalszövegek, hanem versek. Megnézné őket. Aminek az lett a vége, hogy megjelentek, és bennem ki is oltódott minden időkre a publikálási vágy. Volt bennünk valami eredetiség, de nem voltak jól megírva. Évekig nem publikáltam aztán.

– *Volt-e valaki, akit mesterednek neveznél?*

– Fiatalkoromban csak halott mestereim voltak. Szerencsémre az élő mesterjelöltjeim nem vállalták a feladatot. Példaképeim lettek inkább, amiből aztán lassan barátság lett. Az egyik sokáig nem is itt élt Magyarországon, majd ide költözött haza, ahol én is éltem, tetszett neki. Csokits Jánosnak hívták. Fontos irodalmi példaképem a mai napig Tolnai Ottó. A többiek nem irodalmárok. Dukay Barnabás mondjuk zeneszerző, de annál jóval több, és

Muzsnay Ákos grafikus, aki szintén jóval több annál, hétköznapjaim partnere is mindenféle értelemben.

– *Emlékszel arra, mi volt az első publikációd?*

– Az első igazi publikációm, a napilapos kitérőt nem számítva, a *Vigiliában* volt, egy Caspar David Friedrichről szóló vers. Klasszikusan felutaztam a Bakonyból a fővárosba, bekopogtam a szerkesztőségi ajtón, ami mögött Tillmann J. A. ült. A monogramos verset rögtön értette, elfogadta, beszélgetett velem, és biztatott. A *Vigiliával* való kapcsolat azóta is tart. Amikor ez a vers megjelent, megkeresett a Tevan kiadó szerkesztője, hogy ha lenne egy kötetnyi ilyen versem, kiadnák. Kiadták, bár akkor még éveket kellett várni a megjelenésre.

– *Meg lehet-e mondani, melyik saját köteted/írásod áll hozzád a legközelebb?*

– Mindig a legutóbbi, amivel már majdnem kész vagyok. Saját gyerek, amikor még engedi magát simogatni, szeretgetni. A többi a megjelenéssel felnőtté válik, saját életet él.

– *Van-e kedvenc szerződ? Ha ez segít, lehet külön magyar és külföldi, de akár műnemek/műfajok szerint is.*

– Sok van. Általában a hangulatomtól függ, mikor kit olvasok. Nemrég le kellett szűkítenem a könyvtáramat, mert a hegyi házba nem fért el minden. Csak a kedvenceim maradtak, de azért tele vannak a falak. Műnemektől és lakóhelytől vagy nyelvtől függetlenül.

– *Szerkesztőként sokat olvasó író vagy. Mit jelent számodra az olvasás?*

– Voltam. Most már nagyon keveset olvasok. Mármint a saját örömemre, hisz szerkesztőként ez a munkám is. Keresem a finomságokat, amik feltöltenek, de újabban inkább újraolvasom a kedvenceimet.

– *Hogyan, mikor kezdtél érdeklődni az észak-amerikai indián kultúra iránt?*

– Így születtem, ebbe születtem bele. A gyerekkoromban az indiánózás a könyvek és a filmek nyomán természetes dolog volt. A legtöbb gyereknél ez elmúlt, nyomtalanul. Egy ideig én is azt hittem, aztán egyszer csak rám tört az identitástudat, hogy indián vagyok. Ne hagyjam magam. És nem hagytam. És nem csak a kultúráról van szó, egy mentalitásról és életformáról. Mint mindig az igazi dolgoknál. A kedvenc szerzőim mind életfilozófusok, függetlenül attól, milyen műfajban alkotnak.

– *Jártál-e az Egyesült Államokban?*

– Természetesen, sokszor. Képzletben.

– *Mit jelent számodra az indiánság?*

– Sokértelmű dolog. Egyszerre konkrét és metaforikus is. Különböző nem érdekelne egy pusztá szimbolikusság. Folyton újabb és újabb aspektusait fedezem fel. Amikor Xantus Jánosról írtam verses regényt (*XANTUSiana, a-vagy Egy regényes élet kalandjai*, Kalligram, 2007), direkt módon szerettem

volna erre válaszolni. Akkor a szabadságvágy megtestesülése volt. Csendes Tollként ez árnyaltabb dolog, fontosabbak a párhuzamok, és egy mai indián élet megteremthetősége. Újabban az indián, a természeti látásmód érdekelt, tehát verseken keresztül közelíték.

– *Hogy jellemeznéd Csendes Tollat?*

– Úgy látom, bár nem igazán vagyok kompetens, hogy eléggé – vagy egyre jobban – hasonlít Jász Attilára. Belül feltétlenül. A külső nem mindig.

– *Az Új Forrás főszerkesztője vagy. A lap nyomtatva és online is megjelenik. S ha az internetnél tartunk, megkérdezném, hogy látod, hogyan alakítja az olvasási szokásokat, s általában az irodalmat a hagyományos nyomtatott könyv esetleges háttérbe szorulása, s a képernyőn történő olvasás?*

– Teljesen különböző módon olvasunk nyomtatva, mint képernyőn. Én biztosan. Hosszú tanulmányokat, regényeket szívesebben olvasok nyomtatva, papíron. Verset is, mert akkor tudok a sorok mellett jeleket hagyni. Neten inkább csak tájékozodom, informálódok, mire kell majd rendszeresen odafigyelni. Én felületesen olvasok képernyőn. Javítani is inkább papíron javítok, mind saját, mind szerkesztői munkákat. Nem aggódom nagyon, életem végéig elegendő olvasnivaló van a dolgozószobámban könyvformátumban. De a net is áldás, ha keresünk valamit, gyorsan lehet informálódni. Pl. hogyan tudsz mielőbb megszerezni egy fontos könyvet nyomtatva.

– *Mik a további terveid?*

– Hosszú távú terveim közé tartozik régóta, hogy nem beszélek róluk. Számos tervem van, majd meglátjuk, melyikből lesz valami konkrétan. Spájzolás típus vagyok, vannak tartalékaim. Nem kapkodok. Idő van, muníció van. Csak türelem kell.

(SzBP)

